
**Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İkinci
Yabancı Dil Olarak Almanca Dersinde Bağımsız Öğrenme Düzeyleri**

Orhan HANBAY*

Özet

Bu çalışmanın amacı, Anadolu lisesi öğrencilerinin ikinci yabancı dil olarak Almanca dersinde kendi kendine öğrenme düzeylerini cinsiyet değişkenine göre incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu Adıyaman ilindeki üç Anadolu lisesinden 138 kız ve 117 erkek, toplam 255 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama sürecinde, Hanbay (2010) tarafından geliştirilen “Almanca dersi için kendi kendine öğrenme düzey ölçeği” kullanılmıştır. Elde edilen veriler, bağımsız gruplar t-testi tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlar, öğrencilerin puan ortalamaları arasında kız öğrencilerin lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Çok dillilik, ikinci yabancı dil olarak Almanca, kendi kendine öğrenme.

**The Autonomous Learning Level of the Anatolian High School Students
in the German as a Second Foreign Language**

Abstract

The aim of this study is to investigate the autonomous learning level of the Anatolian high school students in the German as a second foreign language course after the variable gender. The study group consisted of 138 girls and 117 boys total of 255 students in three Anatolian high schools in the province of Adıyaman (Turkey). During the data collection was used “The autonomous learning level scale for German lessons”, developed by Hanbay (2010). The data obtained were analyzed by independent samples t-test technique. The results obtained in this study, the mean scores of students in favor of female students showed a statistically significant difference.

Key words: Multilingualism, German as a second foreign language, autonomous learning.

---

* Yrd. Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Kahta Meslek Yüksekokulu

Giriş

Küreselleşmenin hızla ilerlediği bu çağda, yabancı dile duyulan gereksinim öncesine göre daha da artmıştır. Artık Avrupa'daki birçok öğrenci, yalnız bir yabancı dil öğrenmeyle yetinmemektedir. Bu nedenle son zamanlarda birden fazla yabancı dilin etkili bir şekilde öğrenilebilmesi ve öğretilmesi ile ilgili olarak kapsamlı tartışmalar yapılmaktadır (Koithan 2001: 3). Bu tartışmalardan çıkan sonuçlardan biri, okul programlarına ardına farklı dillerin öğretileceği derslerin konulmasıdır (Neuner ve Hufeisen 2001: 18). Ancak, ikinci ya da sonraki yabancı dilin öğrenme ve öğretme koşulları birinci yabancı dil dersinden farklıdır.

İkinci yabancı dil dersi denildiğinde, daha önceden okul ortamında birinci yabancı dili öğrenmiş (4. ya da 5. sınıflardan başlayarak), belli bir soyutlama çağına ulaşmış (14 ile 16 yaş) öğrencilere, önbilgilerini sürekli etkin kılmak koşuluyla ikinci yabancı dili öğretmek anlaşılmalıdır (Neuner ve Hufeisen 2001: 31-34). Aşağıdaki tabloda birinci ve ikinci yabancı dil derslerinin öğrenme koşulları karşılaştırmalı olarak yer almaktadır:

Tablo 1: Birinci ve İkinci Yabancı Dil Derslerinin Karşılaştırılması

Birinci Yabancı Dil Dersi	İkinci Yabancı Dil Dersi
Yaş (10-11)	Yaş (15-16)
Somut işlemler dönemi	Soyut işlemler dönemi
Yabancı dile ilişkin deklaratif bilgi yok	Yabancı dile ilişkin deklaratif bilgi var
Yabancı dile ilişkin prosedürel bilgi yok	Yabancı dile ilişkin prosedürel bilgi var

(Koithan 2001: 3-4)

İkinci yabancı dil dersine ayrılan süre, gerek haftalık ders saati gerekse yıllara göre dağılım açısından, birinci yabancı dil dersine göre oldukça kısıtlıdır. Buna karşın ikinci yabancı dil derinden birincide olduğu kadar başarı hedeflenir. Söz konusu başarının elde edilmesi, daha etkili, ekonomik bir ders izlenmesine bağlıdır. Daha ekonomik öğrenme ve öğretme yöntemlerinin oluşturulması, öğrenenlerin yukarıdaki paragrafta belirtilen önbilgilerinin, bir başka deyişle onların öğrenme deneyimleri ve dilsel önbilgilerinin işe koşulmasına bağlıdır. Bu amaçla ikinci yabancı dil dersinde aşağıda belirtilen iki unsurdan özellikle yararlanmak gerekir:

- Dekleratif bilgi (birinci yabancı dil ve anadilinden kaynaklı dilsel bilgilerin kullanımı)
- Prosedürel bilgi (birinci yabancı dili öğrenirken edinilen öğrenme yöntem ve teknik bilgisi) (Neuner ve Hufeisen 2001: 160)

Dekleratif ve prosedürel bilgilerin ders içerisinde öğrenciler tarafından etkin bir şekilde kullanılması, Almanca'yı öğrenme sürecinin yalnızca ders içinde değil, ders dışında da sürmesine olanak sağlayabilir. Bunun nedeni, sözü edilen becerilerin geliştirilmesiyle öğrencilerin hem Almanca'yı öğrenme süreci hem de ön bilgilerini kullanma konusunda deneyim kazanarak kendi kendine öğrenme aşamasına gelebilecekleri gerçeğidir. Bu da sözü edilen ikinci yabancı dil olarak Almanca dersindeki süre kısıtlılığına bir çözüm olarak düşünülebilir. Çünkü bu yolla bir yandan ders verimli bir şekilde geçecek, diğer yandan da öğrenciler Almanca'yı ders dışında da öğrenebileceklerdir.

Peki deklaratif ve prosedürel bilginin derste öğrenciler tarafından kullanılması onların Almanca'yı kendi kendine öğrenme becerilerini geliştirebilir mi? Yıldırım (2004: 142) bu konuyla ilgili olarak öğrenmenin en üst düzeyi olan yansıtmadan söz etmektedir ve yaşam boyu öğrenme (dolayısıyla kendi kendine öğrenme)'nin buna dayandığını belirtir. Ona göre yansıtma mantıksal becerilerden farklı değildir; öğrenilebilir ve geliştirilebilir. Almanca dersi için düşünüldüğünde, yeni dilsel içeriklerin aktarılmasının yanında var olan dilsel bilgilere ilişkin deklaratif bilginin (önbilgiler) yansıtılması önemlidir. Bununla, derste sürekli olarak Almanca, İngilizce ve Türkçeye ilişkin dilsel unsurların bilinçli bir şekilde birbirleriyle karşılaştırılarak ele alınması anlaşılmalıdır. Bu yolla öğrenciler, diller arasındaki benzerliklerin yanında farklılıkları da görüp öğrenmelerini daha da verimli hale getirebileceklerdir (Neuner ve Hufeisen 2001: 182). Bununla birlikte derste prosedürel bilgilerin de öğrenciler tarafından etkin olarak kullanılmasının sağlanması önemli bir unsurdur.

Böylece ders ortamında gerek deklaratif gerekse prosedürel bilgilerin kullanılması konusunda belli bir düzeye gelen öğrencilerin okul dışında da bu becerilerini kullanarak Almanca'yı kendi kendilerine öğrenebilecekleri düşünülebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, yukarıda belirtilen bilgiler ışığında öğrencilerin (cinsiyet faktörü gözeticilerle) ikinci yabancı dil olarak

Almancayı öğrenmede kendi kendine öğrenme düzeylerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki araştırma sorularına yanıtlar aranmıştır:

- Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Almancayı kendi kendine öğrenme düzeyleri arasında genel olarak bir fark var mıdır?
- Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Almancayı kendi kendine öğrenme düzeyleri arasında alt boyutlara göre bir fark var mıdır?

Yöntem

Anadolu lisesi öğrencilerinin ikinci yabancı dil olarak Almanca dersi kapsamında kendi kendine öğrenme düzeylerinin incelendiği bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Adıyaman ilindeki üç Anadolu lisesinden yansız atamayla seçilen toplam 255 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre dağılımları aşağıdaki gibidir:

Tablo 2: *Örnekleme Oluşturan Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımları*

Cinsiyet	<i>f</i>	%
Kız	138	54,1
Erkek	117	45,9
Toplam	255	100
Toplam	217	100

Veri Toplama Araçları

Veriler, Hanbay (2010) tarafından geliştirilen “İkinci yabancı dil olarak Almanca dersine yönelik kendi kendine öğrenme ölçeği” ile 2011-2012 eğitim-öğretim yılında toplanmıştır. 5’li Likert tipi ölçeğin maddeleri ile bunların faktör yükleriyle tümünün faktör analizi sonuçları aşağıdaki gibidir:

Tablo 3: *Kendi Kendine Öğrenme Düzey Ölçeğinin Maddeleri ve Faktör Yükleri*

Yansıtma	Faktör yükü
İngilizcedeki bilgilerim Almanca çalışırken işimi kolaylaştırıyor.	(0,87)
Almanca dersinde karşılaştığım bir güçlük olursa, İngilizce bilgilerimden yararlanıyorum.	(0,85)
Güdülenmişlik	
Almanca öğrenmeyi gereksiz buluyorum.	(0,78)
Almanca dersinde daha fazla şey öğrenmeyi istiyorum.	(0,62)
Yabancı dil dersleri geleceğim için oldukça gereklidir.	(0,79)
Almanca dersinde öğrendiklerimi ileride kullanabileceğimi düşünmüyorum.	(0,73)
Akranlarıyla işbirliği	
Almanca dersinde öğrendiklerimi arkadaşlarımla paylaşıyorum.	(0,76)
Almanca dersinde anlamadıklarımı arkadaşlarıma sormam.	(0,75)
Almanca dersinde yardımlaşacağım arkadaşım yok.	(0,56)
Almanca dersinde verilen işleri arkadaşlarımla yardımlaşarak yaparım.	(0,80)
Zaman Yönetimi	
Almanca çalışmak için gerekli zamanı bulamıyorum.	(0,85)
Yeterince zaman bulamadığım için derslerime çalışmıyorum.	(0,69)
Diğer derslerim yüzünden Almancayla uğraşacak zamanı ulamıyorum.	(0,76)

(Hanbay 2010: 565-566)

Bir sonraki tabloda ölçeğin tümüne ilişkin faktör analizine yer verilmiştir:

Tablo 4: Kendi Kendine Öğrenme Ölçeği KMO ve Bartlett testi sonuçları

KMO =	0,617
Bartlett Test	
Approx. Chi-Square	268,352
df	78
Sig	000

KMO ve Bartlett testi faktör analizinin uygunluğunu test eder (Tavşancıl 2006, 206). Başka bir deyişle, değişkenlerin faktör analizine alınıp

alınamayacağı konusunda fikir verir. KMO'nun 0,60'dan yüksek olması Bartlett'in anlamlı olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk 2004, 120). Ölçeğin güvenirlik analizi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir:

Tablo 5: *Kendi Kendine Öğrenme Ölçeğinin Güvenirlik Çözümlemesi Sonuçları*

	Yan- sıtma	Güdülen- mişlik	Akranlarla İşbirliği	Zaman Yönetimi	Tümü
Geçerli Madde Sayısı	2	4	4	3	13
Cronbach Alpha	,71	,72	,72	,73	,749

Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısının ,70'in üzerinde olması güvenirlik için yeterlidir (Bayram 2004: 128). Yukarıdaki değerlere bakıldığında faktörlerin tümünün ,70'in üzerinde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ölçeğin bu haliyle kullanılabilmesi söylenebilir.

Verilerin Çözümlemesi

Anadolu lisesi öğrencilerinin ikinci yabancı dil olarak Almanca dersinde kendi kendine öğrenme düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada elde edilen veriler, bağımsız gruplar t-testi kullanılarak istatistiksel veri analizi ile %95'lik anlamlılık düzeyinde çözümlenmiştir. Puan ortalamalarına verilen değerler 3,5-5 arası yüksek, 2,5-3,4 orta ve 1,0-2,4 düşük şeklindedir (Wharton 2000, 215).

Bulgular

İkinci yabancı dil olarak Almanca dersinde kız ve erkek öğrencilerin kendi kendine öğrenme becerilerinin saptanmaya çalışıldığı araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulara yer verilmiştir:

1 Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Almancayı kendi kendine öğrenme düzeyleri arasında genel olarak bir fark var mıdır?

İstatistiksel çözümlerden gruplar arası t-testi kullanılarak elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir:

İlk olarak ölçeğin bir bütün olarak ne şekilde yansıdığını görmek amacıyla bütün boyutların ortalamalarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir:

Tablo 6: Kendi Kendine Öğrenme Düzey Ölçeği T-testi Sonuçları

Gruplar	N	X	S	t	df	p
Kız	138	3,39	,69	2,802	233,9	,006
Erkek	117	3,13	,78			

Tablo 6 incelendiğinde, genel olarak kendi kendine öğrenme düzeyi ile ilgili kız ve erkek öğrenciler arasında kız öğrencilerin lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir ($t=2,802$; $p<,05$) farkın olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin ikinci yabancı dil olarak Almanca dersinde kendi kendine öğrenme becerisi konusunda ölçeğin bütünü ele alındığında kız öğrencilerin lehine görünen bu durumun alt boyutlara bakarak daha ayrıntılı bir şekilde irdelenmesi yerinde olacaktır. Alt boyutlara ilişkin bulgular aşağıdaki gibidir:

2 Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Almancayı kendi kendine öğrenme düzeyleri arasındaki alt boyutlara göre bir fark var mıdır?

Birinci Yabancı Dilden Yararlanma Düzeyi (Yansıtma)

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre ikinci yabancı dil olarak Almancayı öğrenirken birinci yabancı dilden (İngilizce) yararlanma düzeyleri ile ilgili puan ortalamaları tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 7: Birinci Yabancı Dilden Yararlanma Düzeyine İlişkin T-Testi Sonuçları

Gruplar	N	X	S	t	df	p
Kız	138	3,5	1,03	3,621	234,3	,000
Erkek	117	3	1,17			

Tablo 7'deki verilere bakıldığında, kız öğrencilerin ikinci yabancı dil olarak Almancayı öğrenirken birinci yabancı dilden yararlanma düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bununla birlikte puan ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ($t=3,621$; $p<,05$) farklılaştığı görülmektedir.

Güdülenme Düzeyi

Öğrencilerin ikinci yabancı dil olarak Almanca dersindeki güdülenme düzeyleri ile ilgili t-testi sonuçları tablo 7'de gösterilmiştir:

Tablo 8: *Güdülenme Düzeyi ile İlgili T-testi Sonuçları*

Gruplar	N	X	S	t	df	p
Kız 138	3,78	,89	2,210	235,6	,028	
Erkek	117	3,52	,99			

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin ikinci yabancı dil olarak Almanca dersindeki güdülenmişlik düzey puan ortalamalarının kız öğrencilerin lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir farkın ($t=2,210$, $p<,05$) olduğu görülmüştür.

Akranlarıyla İşbirliği Düzeyi

Öğrencilerin ikinci yabancı dil olarak Almancayı öğrenirken akranlarıyla işbirliği yapma düzeyleri ile ilgili puan ortalamalarının karşılaştırıldığı t-testi sonuçları tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 9: *Akranlarıyla İşbirliği Düzeyine İlişkin T-testi Sonuçları*

Gruplar	N	X	S	t	df	p
Kız	138	3,45	1	1,301	241	,194
Erkek	117	3,28	1,05			

Tablo 9’deki veriler incelendiğinde akranlarıyla işbirliği yapma konusunda kız ve erkek öğrencilerin puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı ($t=1,301$; $p>,05$) görülmektedir.

Zamanı Etkili Kullanma Düzeyi

Öğrencilerin ikinci yabancı dil olarak Almancayı öğrenirken zamanı etkili kullanma düzeyleri ile ilgili puan ortalamalarına ilişkin karşılaştırmanın yer aldığı veriler tablo 9’da bulunmaktadır.

Tablo 10: *Zamanı Etkili Kullanma ile İlgili T-testi Sonuçları*

Gruplar	N	X	S	t	df	p
Kız 138	2,72		1,19	1,432	247	,153
Erkek	117	2,50		1,18		

Tablo 10’a bakıldığında, bu alt boyutta da kız ve erkek öğrencilerin puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan herhangi bir farkın bulunmadığı ($t=1,432$; $p>,05$) anlaşılmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Ölçeğin bütününe bakıldığında kız ve erkek öğrencilerin puan ortalamalarının orta düzeyde (kızlar 3,39; erkekler 3,13) olduğu anlaşılmaktadır. Alt boyutlardaysa yalnız “güdülenme” faktöründe yüksek düzeyde bir puan ortalaması (kızlar 3,78; erkekler 3,52) saptanmıştır. En düşük puan ortalamalarının ise “zaman yönetimi” alt boyutunda olması ((kızlar 2,72; erkekler 2,50) göze çarpmaktadır.

Öğrencilerin ikinci yabancı dil olarak Almanca’yı öğrenirken kısıtlı ders saati nedeniyle ders dışında kendi öğrenmelerini gerçekleştirmeleri durumunda daha iyi öğrenme sonuçlarının alınacağı düşünüldüğünde orta düzeydeki bu sonuçlar, öğrencilerin derste gerek deklaratif gerekse prosedürel bilgilerinin işe koşulması konusunda daha fazla özen gösterilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Özellikle zaman yönetimi konusunun yalnız Almanca dersi için değil, öğrencilerin yaşamlarının genelinde ne denli önemli olduğu düşünüldüğünde, tek başına bu konunun bile özenle ele alınması durumunda, öğrencilerden beklenen başarının ne denli değılebileceğı anlaşılabilir.

Diğer bir açıdan bakılacak olursa, prosedürel ve deklaratif bilgilerin derste işe koşulması ile kendi kendine öğrenme arasındaki ilişkinin inceleneceğı başka bir çalışma da önerilebilir. Bu yolla yerel düzeyde durumun somutlaştırılması ve çözüm önerilerinin daha somut hale getirilmesi sağlanabilir.

Kaynakça

- Bayram, N. (2004). *Sosyal bilimlerde SPSS ile veri analizi*, Bursa: Ezgi Kitabevi
- Büyüköztürk, Ş. (2004). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (4. Basım), Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Hanbay, O. (2010). *İkinci yabancı dil olarak Almanca dersine yönelik kendi kendine öğrenme ölçeğı*, 10. Uluslararası Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu, Ankara: Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü.
- Koithan, U. (2001). *Tertiärsprachen lehren und lernen Beispiele Deutsch nach Englisch (Teil 5,5). Mehrsprachigkeit im Anfangsunterricht*. Kassel.

Neuner, G. ve Hufeisen, B. (2001). *Mehrsprachigkeit und Tertiärsprachenlernen Erprobungsfassung*. Kassel

Tavşancıl, Ezel (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi* (3. Baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık.

Wharton, Glenn (2000). *Language learning strategy use of bilingual foreign language learners in Singapore*. *Language Learning* 50: (2), 203-243.

Yıldırım, R. (2004), *Öğrenmeyi öğrenmek*, Ankara: Sistem Yayıncılık.